

Marcionisme

Wie was Marcion?

Marcion (ca. 85–160 n.Chr.) was een **welvarende koopman en scheepseigenaar** uit Pontus (huidig Turkije). Als zoon van een bisschop werd hij uit de kerk gezet, mogelijk door **theologische meningsverschillen** of morele schandalen. In Rome bouwde hij een reputatie op door financiële giften aan de kerk, maar al snel begon hij **radicale leringen** te verspreiden die het vroege christendom op zijn kop zetten.

De kern van het marcionisme: Twee goden, één waarheid?

Marcion gelooft in **twee verschillende goden**:

- **Jahweh**: De **streng, boze God** van het Oude Testament, geassocieerd met **wet, oorlog en geweld** (bv. de verwoesting van Sodom, de uittocht uit Egypte).
- **De Vader van Jezus**: Een **liefdevolle, onbekende God** van het Nieuwe Testament, die **niets met de schepping te maken had** en door Jezus werd geopenbaard om de fouten van Jahweh te corrigeren.

Voor Marcion was het Oude Testament **niet de woorden van de ware God**, maar van een **minderwaardige, onrechtvaardige schepper**.

Wat gelooft Marcion nog meer?

1. Dualisme: Geest vs. lichaam

- De **geest** is goed, het **lichaam** is slecht.
- Strikte **ascese**: ontzegging van lichamelijk genot, inclusief **seks (zelfs in het huwelijk)** en vlees eten.
- Het doel? **Bevrijding van de materiële wereld**, die als kwaad werd gezien.

2. Jezus: Een goddelijke schijnbedrieger?

- **Docetisme**: Jezus had **geen echt lichaam**, maar leek alleen maar een mens. Hij verscheen **plotseling in Kapernaüm** (rond 29 n.Chr.) als volwassen man.
- Zijn **dood en opstanding** waren **symbolisch**, geen historische feiten.

3. Een eigen Bijbel

Marcion verwierp het **Oude Testament** als "Joods" en creëerde zijn **eigen Nieuwe Testament**, bestaande uit:

- Een **bewerkte versie van het Evangelie van Lucas** (zonder Joodse referenties).

- **10 brieven van Paulus** (bijv. Romeinen, Galaten, Korintiërs), aangepast om zijn leer te ondersteunen.
 - Hij schreef **Antitheses**, waarin hij het OT en NT tegenover elkaar zette.
-

Waarom was Marcion zo gevaarlijk voor de vroege kerk?

1. Bedreiging voor de eenheid

Marcion stichtte **tegenkerken** in Italië, Klein-Azië, Arabië en Egypte. Zijn beweging was **populair** en trok veel aanhangers, vooral onder heidenen die moeite hadden met de Joodse wortels van het christendom.

2. Dwingt de kerk tot actie

- **Canonvorming:** Marcions afwijzing van het OT en zijn eigen NT **dwongen kerkleiders** om een **officiële lijst van heilige geschriften** te definiëren (de latere Bijbelcanon).
 - **Ketterijbestrijding:** In **144 n.Chr.** werd zijn leer al als ketters veroordeeld door de kerk in Rome.
 - **Geloofsbelijdenissen:** Om Marcions dualisme te weerleggen, ontwikkelde de kerk **duidelijke credo's** (bv. de Apostolische Geloofsbelijdenis).
-

Waarom verdween het marcionisme?

1. Theologische zwaktes:

- Te veel **tegenstrijdigheden** (bv. waarom liet de liefdevolle God Jahweh toe om de wereld te scheppen?).
- **Gebrek aan diepgang:** Zijn leer was te simplistisch en miste een stevige theologische basis.

2. Praktische problemen:

- **Strikte ascese** was onhaalbaar voor de meeste gelovigen.
- **Concurrentie:** De orthodoxe kerk bood een **meest stabiele en inclusieve** visie, met ruimte voor zowel Joodse als heidenchristenen.

3. Externe druk:

- Vervolgelingen door de **orthodoxe kerk** en het Romeinse Rijk.
 - **Interne verdeeldheid** binnen de marcionitische gemeenschappen.
-

Marcionisme vandaag: Waarom is het nog relevant?

Hoewel het marcionisme in de **5e eeuw verdween**, leeft zijn erfenis voort in:

- **Moderne Bijbelkritiek:** Marcions vragen over de **ethische problemen in het OT** (bv. geweld, genocides) worden nog steeds gesteld.

- **Theologische discussies:** Zijn **dualisme** (geest vs. lichaam) keert terug in bewegingen zoals het **katharisme** (middeleeuwen) en sommige **New Age-stromingen**.
 - **Anti-Joodse houdingen:** Marcions afwijzing van het OT toont hoe **christelijk antisemitisme** al vroeg wortel schoot.
-

Reflectie: Wat kunnen we leren van Marcion?

- **De kracht van de Bijbel:** Marcions uitdaging dwong de kerk om **duidelijke grenzen** te stellen en de **canon te vormen**.
- **De gevaren van extremisme:** Zijn **radicale dualisme** toont hoe gemakkelijk geloof kan ontaarden in **afwijzing van de schepping** (en dus van het lichaam).
- **De eenheid van God:** Het marcionisme herinnert ons eraan dat **God één is** – de God van het OT en NT is dezelfde, ook al lijkt Hij soms tegenstrijdig.